

Ільїн Валерій, Кузьмич Софія. Оптимізація податкового тягаря підприємств: вітчизняний та зарубіжний досвід. *Інститут бухгалтерського обліку, контроль та аналіз в умовах глобалізації*. 2020. Випуск 1. С. 29-37.

DOI: <https://doi.org/10.35774/ibo2020.01.029>

УДК 336.228.3
JEL Classification H210

Ільїн Валерій

д.е.н., професор, завідувач кафедри бухгалтерського обліку
Університет державної фіскальної служби України

м. Ірпінь, Україна

E-mail: villin2015@gmail.com

ORCID: 0000-0002-4223-1865

Кузьмич Софія

здобувач вищої освіти першого (бакалаврського) рівня
Навчально-наукового інституту обліку, аналізу та аудиту

Університет державної фіскальної служби України

м. Ірпінь, Україна

E-mail: sofiamykolaivna@ukr.net

ОПТИМІЗАЦІЯ ПОДАТКОВОГО ТЯГАРЯ ПІДПРИЄМСТВ: ВІТЧИЗНЯНИЙ ТА ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД

Анотація.

Вступ. Надмірний податковий тягар на підприємства є негативним фактором, який не дозволяє їм нормально функціонувати та стримує їх ділову активність. Високий рівень податкового тягаря – це вихід економіки у тінь, недоотримання податків до бюджету і, як наслідок, невиконання державою своїх функцій. Отже, важливим аспектом успішного господарювання є застосування методів податкової оптимізації, враховуючи окремі аспекти діяльності кожного підприємства.

Методи. У дослідженні застосовились монографічний метод - стосовно глибокого вивчення окремих суспільних явищ; метод наукового пізнання - щодо визначення певного «ракурсу» дослідження як припущення про найсуттєвіші для вивчення обраної проблеми характеристики об'єкта; абстрактно-логічний - з метою повернутися від сформульованих наукових абстракцій знову до вивчення конкретного і формулювання необхідних умов його подальшого існування і розвитку у логічній послідовності; наукового узагальнення - відносно узагальнення наукових фактів і результатів виходячи з проведеного дослідження, а також методи статистичної обробки інформації, з використанням прийомів одержання таких величин і якісних характеристик, яких немає безпосередньо в економічній інформації підприємства, що досліджується.

Результати. У статті розглянуто рівень податкового навантаження на вітчизняні та зарубіжні підприємства з огляду на статистичну інформацію. Вказано основні способи зменшення податкових зобов'язань, особливості та наслідки їх застосування. Для ефективної оптимізації податків необхідно застосовувати набір існуючих способів оподаткування, постійно пристосовуючи їх до особливостей діяльності підприємства.

Перспективи. Існуючі способи зменшення податкового тягаря необхідно переглядати та удосконалювати, враховуючи часті зміни вітчизняного податкового законодавства. Основними напрямками вдосконалення чинної системи оподаткування у подальшому повинні бути: помірне зниження і рівномірність розподілу податкового навантаження між платниками залежно від виду діяльності; посилення ефективності податкового контролю за рівнем витрат виробництва; створення умов щодо активізації інвестиційних та інноваційних процесів у пріоритетних галузях економіки; забезпечення контролю за формуванням та використанням фінансових ресурсів,

мобілізованих внаслідок застосування податкових пільг; мінімізація витрат на податкове адміністрування; а також оптимізація ставок різних податків та їхнє узгодження з європейськими стандартами.

Ключові слова. податок, податкове навантаження, податкова оптимізація, пільги, ухилення.

Вступ.

У сучасному світі діяльність підприємства спрямована на отримання прибутку. Він виступає показником успішної економічної діяльності і залежить від ряду факторів, одним із яких є обсяг податкових платежів до бюджету. Оптимізація податкового тягаря є одним із завдань обліку управлінського персоналу підприємства, що дозволяє мінімізувати втрати, підвищити ефективність діяльності та протистояти фінансовим труднощам у майбутньому.

Крім того, необхідно визначити такий оптимальний рівень оподаткування, який би забезпечив стабільні та достатні надходження у державний бюджет України. Аби задовольнити інтереси обох сторін пріоритетним питанням сьогодення є врегулювання податкового тиску на економіку, адже це впливає на всіх її суб'єктів. З огляду на це, актуальним є визначення шляхів оптимізації податкового тягаря вітчизняними та зарубіжними підприємствами.

Аналіз останніх досліджень та публікацій.

Базові методологічні основи оптимізації оподаткування закладені такими зарубіжними вченими як, Берд Р. [1], Каплов Р. [2], Слемрод Дж. [3], Сміт А. [4] та ін.

Разом із цим, не менш вагомим є внесок сучасних вітчизняних науковців у розвиток теорії податків. Дослідженню теоретичних і практичних аспектів становлення вітчизняної і зарубіжних податкових систем, гармонізації оподаткування на національному і міжнародному рівнях присвячені роботи Аксюкова С.М. [5], Кучеркової С.О. [6], Оришина Т.М. [7], Матвійчука М.О., Брехова С.С. [8], Назаренко Г.В., Маніна А.С. [9], Голяш І.Д., Романів С.Р., Черешнюк О.М. [10] та ін.

Адам Сміт у своїй праці «Дослідження про природу і причини багатства народів» (1776 р.) вперше сформулював чотири основні наукові принципи оподаткування: справедливість, визначеність, зручність, економія [4].

Методологію оптимізації податкової системи держави закладено такими вченими, як Р. Берд [1], Л. Каплов [2], Дж. Слемрод [3] та ін. Характерною ознакою зазначених досліджень стала економіко-математична формалізація вирішуваних проблем, чітке математичне доведення запропонованих узагальнень і висновків.

Такі вітчизняні автори, як Матвійчук М.О., Брехов С.С. [8] визначили особливості оцінки податкового навантаження на макро- і макрорівнях та сформулювали рекомендації щодо оптимізації рівня податкового навантаження на державному рівні.

Назаренко Г.В. та Маніна А.С. [9] дослідили різні види податкових знижок та пільг, які передбачаються податковими системами розвинутих країн на основі чого було запропоновано шляхи вдосконалення системи оподаткування українських підприємств.

Голяш І.Д., Романів С.Р., Черешнюк О.М. [10] опанували науково-практичні підходи до визначення ролі та місця податкового планування у системі управління підприємством, розглядали можливість податкового планування попереджувати правопорушення у сфері оподаткування, звертали увагу на необхідність розширення переліку функцій податкового планування.

Ідеї щодо оптимізації податкової системи як у розвинених державах, так і в країнах, що розвиваються, зокрема в Україні, не втратили своєї важливості і сьогодні. Але враховуючи мінливість сучасного законодавства та нестабільність економіки дана тема потребує подальшого дослідження.

Мета.

Мета статті полягає у дослідженні можливих способів оптимізації податкового тягаря юридичних осіб, використовуючи вітчизняний та зарубіжний досвід. Визначити шляхи поліпшення діяльності підприємств за допомогою податкової оптимізації.

Методологія дослідження.

Під час дослідження були застосовані такі загальноприйняті методи: діалектичний, монографічний, наукового пізнання, абстрактно-логічний, наукового узагальнення, а також методи статистичної обробки інформації.

Практичне застосування у нашому дослідженні наукових методів полягає у наступному: діалектичний - щодо визначення загальних підходів до наукового дослідження; монографічний - стосовно глибокого вивчення окремих суспільних явищ; наукового пізнання - щодо визначення певного «ракурсу» дослідження як припущення про найсуттєвіші для вивчення обраної проблеми характеристики об'єкта; абстрактно-логічний - з метою повернутися від сформульованих наукових абстракцій знову до вивчення конкретного і формулювання необхідних умов його подальшого існування і розвитку у логічний послідовності; наукового узагальнення - відносно узагальнення наукових фактів і результатів виходячи з проведеного дослідження, а також методи статистичної обробки інформації, з використанням прийомів одержання таких величин і якісних характеристик, яких немає безпосередньо в економічній інформації підприємства, що досліджується.

Результати.

Поняття «податковий тягар» виникло одночасно з появою та втіленням у життя суспільства податків. У XVIII ст. А. Сміт дослідив економічну залежність між надходженням коштів до державного бюджету й рівнем податкового навантаження. У результаті отримана аксіома, яка стверджує, що зниження податкового навантаження є вигідним для держави, оскільки з'являються вивільнені кошти, від укладення яких можна отримати додатковий прибуток і, відповідно, додатковий податок [4, с. 10-15].

З боку підприємства податки теж мають значний вплив на його фінансово-господарську діяльність. Сплата податків зумовлює вилучення з господарського обороту підприємства грошових коштів, що призводить до погіршення його фінансового стану через зниження маневреності капіталу та зменшення ліквідності активів. Основним показником, що відображає податковий тягар (навантаження) можна виділити відносний показник, який представлений у вигляді відношення податкових виплат бізнесу і населення до ВВП [5].

Офіційні статистичні дані (табл. 1) свідчать про значне податкове навантаження на підприємства України, яке коливається від 25,53 % до 27,76 % від величини валового внутрішнього продукту.

Таблиця 1. Показники податкового навантаження на підприємства України*

Показники	Роки					Відносне відхилення 2019 р. від 2015 р.
	2015	2016	2017	2018	2019	
Валовий внутрішній продукт, млрд грн	1979,5	2383,2	2982,9	3558,7	3 946,6	99,37
Податкові надходження до Зведеного бюджету України, млрд грн	507	651	828	987	1003	97,83
Податок на додану вартість, млрд грн	178	236	314	375	348	95,5
Податок на доходи фізичних осіб, млрд грн	100	138	186	230	256	156
Податок на прибуток підприємств, млрд грн	39	60	73	106	108	176,92
Акцизний податок, млрд грн	63	90	121	133	130	106,35
Рентна плата, млрд грн	46	47	51	50	56	21,74
Інші податкові надходження, млрд грн	81	80	83	93	105	29,63
Рівень податкового навантаження, %	25,53	27,33	27,76	27,73	25,41	-0,47

*Джерело: узагальнено та розраховано авторами за джерелами [11; 12]

Проаналізувавши дані з таблиці 1, можна зробити висновок, що загальний рівень податкового навантаження за 5 аналізованих років практично не змінився. Коливання валового

внутрішнього продукту відбулося здебільшого через інфляційні процеси. Крім того, податкові надходження до Зведеного бюджету України також зазнали коливань і збільшилися у 2 рази внаслідок інфляції. Надходження від більшості податків теж збільшилися у 2 рази, проте серед них можна виділити податок на прибуток підприємств, що зріс на 176% та податок на доходи фізичних осіб, що зріс на 156%.

Згідно Paying Taxes 2019 (щорічний спільний проект Світового Банку і компанії PwC) [13] у світі податкове навантаження (із соціальними нарахуваннями) знаходиться в межах 21,8% (Японія), 28,6 % (США), 54,2% (Швеція), 52,8% (Данія), в середньому в західноєвропейських країнах – 41%, в світі – 40,4 %; в Україні – 26-27 %.

У порівнянні із зарубіжними країнами, номінальний рівень податкового навантаження в Україні нижчий, ніж у США, Канаді, Великобританії та Німеччині, проте реальне податкове навантаження, яке враховує ще й віддачу податкової системи, тобто рівень задоволення потреб платників за рахунок податків, є значно більшим. Так, порівняно, наприклад, із соціально орієнтованою Швецією, де величина податкового тягаря становить близько 55% ВВП, в Україні рівень податкового навантаження є значно меншим і коливається в межах 33-36%. Проте твердження, що податкове навантаження для шведів більше, ніж для українців, є помилковим, оскільки частка податків, що повертається населенню при перерозподілі доходів бюджету, для перших становить близько 85%, тоді як у нас вона не перевищує 30% [6, с. 298].

На макроекономічному рівні процедура оптимізації податкового навантаження є процесом вибору найбільш оптимальних форм організації податкової політики держави, що враховувала б особливості функціонування вітчизняних суб'єктів господарювання з метою стимулювання їх активної діяльності і підвищення доходів. Крім того, процес оптимізації покликаний вирішувати ряд завдань, таких як: створення умов для фінансового компромісу між потребами держави в доходах та інтересами платників податків, реалізація якого повинна сприяти соціально-економічному розвитку країни; забезпечення диференційованого оподаткування доходів юридичних і фізичних осіб; забезпечення синхронності позитивного впливу форм і методів оподаткування на доходи юридичних і фізичних осіб в часі; заохочення платників до збільшення отриманого доходу та забезпечення його правової регламентації [8, с. 928].

Шляхом послаблення податкового тягаря підприємств є оптимізація оподаткування – зменшення розміру податкового зобов'язання шляхом цілеспрямованих правомірних дій платника податку, що включають у себе повне використання всіх наданих законодавством пільг, податкових звільнень та інших законних переваг [7, с. 60]. Податкова оптимізація полягає у виборі суб'єктом господарювання найдоцільніших правових форм здійснення діяльності з метою обчислення оптимальної суми податків у конкретних умовах господарювання та згідно діючого законодавства.

У цілому, до шляхів оптимізації податків належать всі законні та незаконні методи та способи, спрямовані на зменшення належних до сплати податків. Відповідно до мети діяльності науковці узагальнюють три способи зменшення податкових платежів (рис. 1), які в свою чергу можна характеризувати як законні чи незаконні.

Ухилення від сплати податків є незаконною діяльністю та карається відповідно до 212 Кримінального кодексу України «Ухилення від сплати податків, зборів (обов'язкових платежів)» [14]. Ухилення від сплати податків здійснюється платником податків, як правило, шляхом скорочення доходу чи іншого предмету оподаткування, неподання чи не повного подання документів, необхідних для обчислення податку чи подання не достовірних документів, незаконного отримання податкових пільг та інших преференцій, здійснення інших дій, що суперечать закону. Незаконне зменшення суми податків може бути наслідком заниження податкової бази з того чи іншого податку. У даному випадку сума нарахованого податку буде нижчою, ніж повинна бути насправді. У кінцевому результаті, платник податків подає до податкової інспекції декларацію з завідомо неправдивими даними. За такі дії передбачена податкова, адміністративна, кримінальна відповідальність.

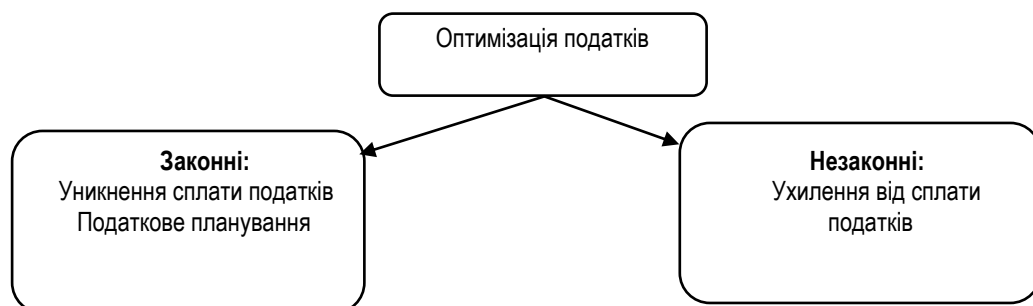

Рис. 1. Основні способи зменшення податкових платежів*

*Джерело: побудовано авторами за джерелами [6; 7]

Тому, ухилення від сплати податків недоцільно вважати способом оптимізації податків, адже при застосуванні даного методу суб'єкт господарювання несе все більші ризики. Крім того, головною відмінністю податкової оптимізації від ухилення від сплати податків є використання платником податків дозволених чи незаборонених законодавством способів зменшення суми податкових платежів, не порушуючи при цьому законодавство. У зв'язку з цим, такі дії платника податку не є податковим правопорушенням чи злочином, і, відповідно, не тягнуть за собою несприятливих наслідків для платника податку, таких як донарахування податків, а також накладення фінансових санкцій та нарахування пені [9, с. 312].

Американська податкова служба виділяє наступні найбільш поширені нелегальні види податкової оптимізації, або ухилення від сплати податків: свідоме заниження або приховування доходів; ведення подвійного обліку операцій та неправильні записи в книгах; наведення неправдивих або завищених відрахувань з прибутку; показ особистих витрат як витрати бізнесу; передавання активів або доходів на осіб з пільговим оподаткуванням; проведення фіктивних угод для уникнення зобов'язань [5, с. 107].

На противагу попередньому способу, уникнення (обхід) податків ґрунтується на використанні законодавчо наданих можливостей у сфері податкового законодавства. Найбільші можливості для уникнення податків в Україні виникають у зв'язку з використанням таких пільг, як перенесення балансових збитків на наступні податкові періоди, стягнення ПДВ за нульовою ставкою, застосування ліберальних правил списання безнадійних боргів, вкладання коштів у благодійну діяльність тощо. Девізом даного способу є правило «що не заборонене законом – те дозволене». Проте ризиком такої оптимізації є те, що зі зміною податкового законодавства деякі способи уникнення зайвого оподаткування стають незаконними, або втрачають свою ефективність.

Податкові пастки, як другий спосіб уникнення від сплати податків, прийнято розділяти на зміщення доходу, відкладення доходу і податковий арбітраж. Зміщенням доходу називається переведення платником податку доходу під більш низьку граничну ставку податку в умовах податкової структури із зростаючими граничними ставками. Широкого розповсюдження цей вид податкової пастки не має, оскільки існують інші радикальніші методи уникнення сплати податків, як, наприклад, відкладання доходу, або перенесення терміну сплати податку на більш пізній час. Податковий арбітраж – ще одна з різновидностей податкових лазівок, яка передбачає випадки оподаткування різних об'єктів і платників податків за різноманітними нормами [5, с. 300].

Переважаюча більшість науковців дійшли висновку, що найбільш доцільним та ефективним є метод податкового планування - вибір між різними варіантами здійснення фінансово-господарської діяльності і розміщення активів підприємства з метою досягнення найнижчого рівня податкових зобов'язань, що виникають при цьому. Зокрема, Голяш І.Д., Романів С.Р., Черешнюк О.М. [10, с. 310], підтверджують доцільність використання податкового планування для зниження рівня сплати податків, оскільки воно має низку суттєвих переваг: законність, низьку ризикованість, вигідність. За

умови вибору такого шляху податкові платежі є не лише мінімальними, а й законодавчо обґрунтованими. Проте потребує високої кваліфікації персоналу, що може наносити додаткові витрати на оплату праці.

Основними інструментами податкового планування у розрізі оптимізації податкових платежів є податкові пільги, планування форм договірних відносин, цінову політику угод. Окрім того, використовують виведення грошових коштів з-під оподаткування, перекази грошових коштів у регіон із пільговим оподаткуванням та перенесення податкових платежів на наступні періоди (відстрочення податкових платежів).

З метою чіткої реалізації концепції податкового планування в практичній діяльності підприємств застосовується ТКПП (технологічна карта податкового планування). ТКПП – нормативний документ складений на кожен модель, метод чи інструмент оптимізації податкових платежів, що містить інструкції та рекомендації для здійснення податкового планування на підприємстві. При формуванні цього документа базовим принципом буде те, що технологічні карти складають окремо на кожен модель чи інструмент оптимізації, згідно чинних норм податкового законодавства України [8, с. 927].

Що стосується зарубіжного досвіду, то Назаренко Г.В. та Маніна А.С [9, с. 760] узагальнили податкове планування закордоном відносно використання різних елементів механізму податку та податкової системи, зокрема:

- розташування бізнесу в країнах, податковою системою яких передбачено сплату незначної кількості податкових платежів;
- розташування бізнесу в країнах з низьким рівнем податкового навантаження;
- вибір організаційно-правової форми господарювання, що дає змогу раціоналізувати податкові зобов'язання;
- використання передбачених податковим законодавством країни системи податкових пільг;
- раціональне розміщення прибутків та активів підприємства з урахуванням наданих чинним законодавством привілеїв тощо.

Проте й такі заходи оптимізації податків податкові вітчизняні органи бачать правопорушення. Основними недоліками сучасної української податкової системи є:

- нестабільність податкової політики;
- обтяжливі податкові ставки;
- ухилення від сплати податків;
- відсутність стимулів для розвитку економіки, які суттєво ускладнюють процес податкового планування та подекуди роблять його не вигідним й недоцільним, тим самим позбавляючи права українських суб'єктів господарювання на обмеження податкового навантаження законними методами та ставлячи їх з цієї точки зору в менш вигідне становище порівняно із зарубіжними контрагентами.

Висновки та перспективи.

Отже, податковий тягар на юридичних осіб номінально є в допустимих межах, проте реальне податкове навантаження, яке враховує ще й віддачу податкової системи, тобто рівень задоволення потреб платників за рахунок податків, є значно більшим. Для забезпечення власної конкурентоспроможності підприємствам необхідно застосовувати методи податкової оптимізації, враховуючи рівень ризику, можливі санкції з боку держави та рівень кваліфікації управлінського персоналу. На нашу думку, потрібно застосовувати лише законні методи, аби не піддавати діяльність підприємства ще більшим ризикам. Потрібно одночасно використовувати уникнення (обхід) та податкове планування, поступово удосконалюючи їх застосування відповідно до змін законодавства.

Враховуючи часті зміни вітчизняного податкового законодавства, різні підходи щодо визначення як податкового тягара так і ефективності податкової оптимізації, існуючі способи та

методи її реалізації необхідно переглядати та вдосконалювати, опираючись на зарубіжний досвід.

Основними напрямками вдосконалення чинної системи оподаткування у подальшому повинні бути: помірне зниження і рівномірність розподілу податкового навантаження між платниками залежно від виду діяльності; посилення ефективності податкового контролю за рівнем витрат виробництва; створення умов для активізації інвестиційних та інноваційних процесів у пріоритетних галузях економіки; забезпечення контролю за формуванням та використанням фінансових ресурсів, мобілізованих внаслідок застосування податкових пільг; мінімізація витрат на податкове адміністрування; а також оптимізація ставок різних податків та їхнє узгодження з європейськими стандартами.

Список використаних джерел

1. Bird, R. M. Tax policy and economic development. Baltimore: The Johns Hopkins University Press. 1991. 280 p.
2. Kaplow, L. The theory of taxation and public economics. New Jersey: Princeton University Press. 2010. 456 p.
3. Slemrod, J. Optimal taxation and optimal tax systems. *Journal of Economic Perspectives*. 1990. 4 (1). P. 157-178.
4. Сміт А. Добробут націй. Дослідження про природу та причини добробуту націй. 2004. 594 с.
5. Аксюков С.М. Оптимізація податкової системи України на шляху до економічного розвитку. *Державне управління: удосконалення та розвиток*. 2016. № 10. С. 105-110.
6. Кучеркова С.О. Окремі аспекти щодо податкового навантаження. *Гроші, фінанси, кредит*. 2019. №27. С. 297-301.
7. Орицин Т.М. Оптимізація податкового навантаження підприємства: теоретичний та методичний аспекти. *Економіка та держава*. 2019. №4. С. 58-62.
8. Матвійчук М.О., Брехов С.С. Оптимізація рівня податкового навантаження на суб'єктів господарювання в Україні. *Молодий вчений*. 2018. № 1 (53). С. 926-929.
9. Назаренко Г.В., Маніна А.С. Аналіз зарубіжного досвіду податкового планування на підприємстві. *Глобальні та національні проблеми економіки*. 2017. №16. С. 758-762.
10. Голяш І.Д., Романів С.Р., Черешнюк О.М. Податкове планування підприємства як засіб запобігання правопорушенням. *Гроші, фінанси та кредит*. 2018. № 18. С. 309-313.
11. Офіційний сайт Державної служби статистики України URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/>.
12. Офіційний сайт Державної казначейської служби України URL: <https://www.treasury.gov.ua/ua>.
13. Report Paying Taxes 2019 from World Bank Group and PwC URL: <https://www.doingbusiness.org/paying-taxes-2019>.
14. Кримінальний кодекс України. Редакція від 16.01.2020 р. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2341-14>

Статтю отримано: 02.01.2020 / Рецензування 28.02.2020 / Прийнято до друку: 20.03.2020

Valerii Ilin

Doctor of Economics, Professor, Head of Department of Accounting
University of the State Fiscal Service of Ukraine
Irpin, Ukraine

E-mail: villin2015@gmail.com

ORCID: 0000-0002-4223-1865

Sofiia Kuzmych

Bachelor of The Educational-Scientific Institute of Accounting, Analysis and Audit
University of the State Fiscal Service of Ukraine
Irpin, Ukraine

E-mail: sofiamykolaivna@ukr.net

OPTIMIZATION OF THE TAX BURDEN OF THE ENTERPRISES: DOMESTIC AND FOREIGN EXPERIENCE

Abstract.

Introduction. Excessive tax burden on enterprises is a negative factor that prevents them from functioning properly and hinders their business activity. The high level of the tax burden is the emergence of the economy into the shadows, the shortfall of taxes to the budget and, as a consequence, the failure of the state to perform its functions. Thus, an important aspect of successful management is the application of tax optimization methods, taking into account certain aspects of each enterprise.

Methods. The study uses generally accepted scientific methods: dialectical - to determine general approaches to research; monographic - for in-depth study of individual social phenomena; scientific knowledge - to determine a certain "perspective" of research as an assumption about the most important for the study of the selected problem characteristics of the object; abstract and logical - in order to return from the formulated scientific abstractions again to the study of the concrete and the formulation of the necessary conditions for its further existence and development in a logical sequence; scientific generalization - to summarize scientific facts and results based on the study, as well as methods of statistical processing of information, using methods of obtaining such values and qualitative characteristics, which are not directly in the economic information of the enterprise under study.

Results. The article considers the level of tax burden on domestic and foreign enterprises in view of statistical information. The main ways to reduce tax liabilities, features and consequences of their application are indicated. It is necessary to apply a set of existing methods of taxation to effectively optimize taxes, constantly adapting them to the specifics of the enterprise.

Discussion. Existing ways to reduce the tax burden need to be reviewed and improved, taking into account frequent changes in domestic tax legislation. The main areas of improvement of the current taxation system in the future should be: moderate reduction and uniform distribution of the tax burden between taxpayers depending on the type of activity; strengthening the effectiveness of tax control over the level of production costs; creating conditions for intensification of investment and innovation processes in priority sectors of the economy; ensuring control over the formation and use of financial resources mobilized as a result of the application of tax benefits; minimization of tax administration costs; as well as optimizing the rates of various taxes and their harmonization with European standards.

Keywords. tax, tax burden, tax optimization, exemption, prevarication.

References

- 1 Bird, R. M. (1991). Tax policy and economic development. Baltimore: The Johns Hopkins University Press.
2. Kaplow, L. (2010). The theory of taxation and public economics. New Jersey: Princeton University Press.
3. Slemrod, J. (1990). Optimal taxation and optimal tax systems. *Journal of Economic Perspectives*, 4(1), 157-178 [in English].
4. Smit A. (2004). *Dobrobut natsii. Doslidzhennia pro pryrodu ta prychny dobrobutu natsii [The welfare of nations. Research on the nature and causes of the well-being of nations]*.
5. Aksiukov S.M. (2016). Optymizatsiia podatkovoi systemy Ukrainy na shliakhu do ekonomichnoho rozvytku [Optimization of the tax system of Ukraine on the way to economic development]. *Derzhavne upravlinnia: udoskonalennia ta rozvytok [Public administration: improvement and development]*, 10, 105-110. [in Ukr.].
6. Kucherko S.O. (2019). Okremi aspekty shchodo podatkovoho navantazhennia [Some aspects of the tax burden]. *Hroshi, finansy, kredyt [Money, finance, credit]*, 27, 297-301. [in Ukr.].
7. Oryshchyn T.M. (2019) Optymizatsiia podatkovoho navantazhennia pidpriemstva: teoretynni ta metodychni aspekty [Optimization of enterprise tax burden: theoretical and methodological aspects]. *Ekonomika ta derzhava [Economy and state]*, 4, 58-62. [in Ukr.].
8. Matviichuk M.O., Brekhov S.S. (2018). Optymizatsiia rivnia podatkovoho navantazhennia na subiektiv hospodariuvannia v Ukraini [Optimization of the tax burden on business entities in Ukraine]. *Molodyi vchenyi [Young scientist]*, 1 (53), 926-929. [in Ukr.].
9. Holiash I.D., Romaniv S.R., Cheresniuk O.M. (2018). Podatkove planuvannia pidpriemstva yak zasib zapobihannia pravoporushenniam [Enterprise tax planning as a means of preventing crime]. *Hroshi, finansy ta kredyt [Global and national economic problems]*, 18, 309-313. [in Ukr.].
10. Nazarenko H.V. ta Manina A.S. (2017). Analiz zarubizhnoho dosvidu podatkovoho planuvannia na pidpriemstvi [Analysis of foreign experience of tax planning at the enterprise]. *Hlobalni ta natsionalni problemy ekonomiky [Groshi, finance and credit]*, 16, 758-762. [in Ukr.].
11. Ofitsiyni sait Derzhavnoi sluzhby statystyky Ukrainy [Official site of the State Statistics Service of

Ukraine] Retrieved from: [http:// www.ukrstat.gov.ua/](http://www.ukrstat.gov.ua/).

12. Ofitsiyniy sait Derzhavnoi kaznacheiskoi sluzhby Ukrainy [Official site of the State Treasury Service of Ukraine] Retrieved from: <https://www.treasury.gov.ua/ua>.

13. Report Paying Taxes 2019 from World Bank Group and PwC Retrieved from: <https://www.doingbusiness.org /paying-taxes-2019>. [in English].

14. Kryminalnyi kodeks Ukrainy. Redaktsiia vid 16.01.2020 r. Retrieved from: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2341-14>

Received: 01.02.2020 / Review 02.28.2020 / Accepted 03.20.2020

